

T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

SAYI : 2026/17658-S.26.24067
BAŞVURU NO : 2026/7453
KARAR TARİHİ : 07/09/2026

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN : [REDACTED], TCKN: [REDACTED]
Adres: [REDACTED]
[REDACTED]
BAŞVURUYA KONU İDARE : TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
BAŞVURUNUN KONUSU : Başvuranın bozayı saldırısı sonucu arıcılık faaliyetinde meydana gelen zararının tespit edilerek tazmin edilmesi talebi hakkındadır.
BAŞVURU TARİHİ : 18/03/2026

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran özetle; kayıtlı olarak arıcılık faaliyeti yürüttüğünü, 21.12.2025 tarihinde arılığına bozayı tarafından gerçekleştirilen saldırı sonucunda arılı kovanlarının, arı kolonilerinin, kabarmış peteklerinin, bal stokunun ve diğer arıcılık ekipmanlarının zarar gördüğünü, olayı 22.12.2025 tarihinde CİMER üzerinden bildirmesine rağmen idarenin iletişim hatası nedeniyle yerinde incelemenin gecikmeli olarak gerçekleştirildiğini, Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğünce uzman personel bulunmadığı gerekçesiyle zararının parasal değerinin tespit edilmediğini, yönlendirildiği İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünce ise olayın üzerinden süre geçtiği gerekçesiyle teknik inceleme talebinin karşılanmadığını, idareler arasındaki görev ve koordinasyon eksikliği sebebiyle mağduriyet yaşadığını, saldırı nedeniyle 20 adet arılı kovan ve kolonisinin, kovanların içinde bulunan 120 adet ve ekipman kulübesinde muhafaza edilen 175 adet olmak üzere toplam 295 adet kabarmış peteğinin zarar gördüğünü, ayrıca bal, ilaçlama, besleme ve bakım giderleri yönünden zarara uğradığını ve yeni üretim döneminde elde edeceği bal gelirinden mahrum kaldığını ileri sürerek idarelerin zarar tespit raporu düzenlemekten kaçınmalarının hukuka aykırı olduğunun tespit edilmesini ve uğradığı zararın uzman kişilerce hesaplanarak tarafına ödenmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Şikayet konusuna ilişkin Kurumumuzun bilgi ve belge talebi üzerine, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün 20.07.2026 tarihli ve E-[REDACTED]-[REDACTED]-[REDACTED] sayılı cevabi yazısında özetle;

2.1. 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu uyarınca, Kanun'da belirtilen riskler nedeniyle üreticilerin uğrayacakları zararların TARSİM kapsamında karşılanabildiği, koruma altındaki yaban hayvanlarının saldırıları sonucu meydana gelen zararların da vahşi hayvan saldırısı teminatı kapsamında değerlendirilebildiği, sigortalı üreticilerin zararlarının zararın öğrenildiği tarihten itibaren 24 saat içerisinde

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

başvurulması hâlinde Tarım Sigortaları Havuzu eksperleri tarafından tespit edilerek poliçe hükümleri çerçevesinde tazmin edilebildiği; TARSİM kapsamında bulunmayan durumlarda ise zarar tespitinin, zararın öğrenilmesinden sonra vakit kaybedilmeksizin İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlüklerine başvurulması hâlinde ziraat mühendisi, veteriner hekim ve benzeri teknik personel tarafından yapılabildiği, uyuşmazlığın yargıya taşınması hâlinde ise zararın ilgili mahkemece görevlendirilecek bilirkişi marifetiyle rayiç değerler üzerinden belirlenebildiği,

2.2. Müdürlüklerince düzenlenen 23.01.2026 tarihli Arazi İnceleme Tutanağında yer verilen 20 adet arılı kovana ilişkin zararın, zararın meydana geldiği yıla ait rayiç birim değerler esas alınarak bilirkişi marifetiyle hesaplanmasının mümkün olduğu; bununla birlikte Müdürlüklerince gerçekleştirilen arazi incelemelerinin esas itibarıyla hasar tespiti amacı taşımadığı, Av ve Yaban Hayvanlarının ve Yaşam Alanlarının Korunması, Zararlılarıyla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik kapsamında olayın koruma altında bulunan veya bulunmayan bir yaban hayvanından kaynaklanıp kaynaklanmadığının, gerekli koruma tedbirlerinin alınıp alınmadığının, zarara neden olan hayvanın zararlı kapsamına alınıp alınamayacağının ve mücadele yöntemlerinin belirlenmesine yönelik tespit ve izleme çalışmaları niteliğinde olduğu; 23.01.2026 tarihli tutanakta da başvuranın arılarını bulundurduğu alandaki dikenli tel ve çitlerin yaban hayvanı geçişini engelleyecek yeterlilikte olmadığı tespit edilerek fotoğraflandığı,

2.3. Başvuranın 26.01.2026 tarihli başvurusunda 20 adet arılı kovan ve koloni kaybından doğan zararın idarece oluşturulacak bilirkişi marifetiyle tespit edilmesini istemesinin yanında, zararının güncel piyasa rayiçleri üzerinden tarafına ödenmesini de talep ettiği ve talebin reddi hâlinde tam yargı davası açacağını belirttiği; TARSİM kapsamı dışında herhangi bir yasal ödeme veya tazmin yöntemi bulunmadığının değerlendirildiği, bu nedenle uyuşmazlığın ödeme talebi yönünden ihtilaflı hâle geldiği ve zararın miktarı ile ödeme yapılıp yapılamayacağı hususlarının yargı mercilerince belirlenmesi gerektiği sonucuna varılarak başkaca bir işlem tesis edilmediği; benzer nitelikte bir olayda Bartın 2. Asliye Hukuk Mahkemesince görevlendirilen bilirkişi tarafından düzenlenen raporun da bilgi amacıyla Kurumumuza gönderildiği ve başvuranın sonraki süreç hakkında ayrıca bilgilendirildiği,

2.4. Başvuranın bozayı saldırısı nedeniyle uğradığını ileri sürdüğü maddi zararın idarece tazminine ilişkin olarak herhangi bir değerlendirme yapılamadığı; 5363 sayılı Kanun kapsamında tarımsal üreticilerin uğradığı zararların sigorta sistemi içinde TARSİM tarafından karşılandığı, sigortasız üretim yapan kişilerin zararlarının karşılanmasına yönelik başkaca bir ödeme yönteminin bulunmadığı,

2.5. Koruma altındaki yaban hayvanlarının neden olduğu zararların tazminine ilişkin idarelerince uygulanmakta olan ayrıca düzenlenmiş bir ödeme veya tazmin mekanizmasının bulunmadığı; yaban hayvanlarının neden olduğu zararlarla ilgili işlemlerin Av ve Yaban Hayvanlarının ve Yaşam Alanlarının Korunması, Zararlılarıyla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yürütüldüğü, anılan Yönetmelik'te koruma altındaki yaban hayvanlarının verdiği zararların tazminine yönelik bir hükme yer verilmediği; Yönetmelik'in 54'üncü maddesinde koruma altındaki yaban hayvanlarından hangilerinin zararlı kabul edilebileceği ve bunlarla nasıl mücadele edileceğinin düzenlendiği, bu kapsamda üreticilerin ilerleyen dönemlerde zarar görmelerinin önüne geçilmesi amacıyla zararlı yaban hayvanlarıyla mücadele tedbirlerinin uygulandığı,

2.6. Başvuranın talep ettiği zararın idarece tazmin edilmesinin yürürlükteki mevzuat kapsamında mümkün görülmediği; bu hususta Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün 29.11.2021 tarihli ve [] sayılı "Ayı Zararları" konulu yazısında yer verilen değerlendirmelere dayanıldığı, söz konusu yazıda atıf yapılan Mersin İdare Mahkemesinin 30.11.2007 tarihli ve [] sayılı kararında idarenin yaban hayatını koruma ve kollama yükümlülüğünün bulunduğu, ancak bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi sırasında üçüncü kişilere verilen ve idari faaliyetle ilgisi bulunmayan yaban hayvanı zararlarından idarenin sorumlu tutulamayacağı yönünde değerlendirme yapıldığı; yürürlükteki mevzuatta

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

yaban hayvanlarının kişilere veya mallarına verdiği zararların idarece karşılanacağına ilişkin açık bir hüküm bulunmadığından bu tür taleplerin karşılanamadığı,

2.7. Başvuranın uğradığını ileri sürdüğü zararın giderilmesine yönelik olarak idarelerince yapılabilecek başka bir işlem bulunmadığı; yaban hayvanlarının tarımsal üretime konu ürünlere verdiği zararların TARSİM kapsamı dışında ödemeye konu edilemediği, ilde meydana gelen benzer başka bir olayda da zarar gören vatandaşa zararın TARSİM dışında tazmin edilemeyeceğinin bildirildiği,

2.8. Üreticilerin yangın, deprem, fırtına ve yaban hayvanı saldırısı gibi çeşitli riskler nedeniyle uğrayabilecekleri zararların TARSİM kapsamında karşılandığı, sigorta ödemelerinin Müdürlükleriyle ilgisinin bulunmadığı; bunun yanında üreticilerin elektrikli çit, kümes teli, dikenli tel ve benzeri tedbirlerle yaban hayvanı geçişlerini engellemeye yönelik gerekli güvenlik önlemlerini almalarının önem taşıdığı ve yapılan incelemelerde bu tür koruma tedbirlerinin alınıp alınmadığının da dikkate alınan hususlardan biri olduğu bildirilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" kenar başlıklı 56'ncı maddesinin ilk iki fıkrası:

"Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir."

3.1. "Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı" kenar başlıklı 74'üncü maddesinin ilgili hükümleri:

"Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler."

3.2. "Yargı yolu" kenar başlıklı 125'inci maddesi:

"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. (Ek hüküm: 13/8/1999-4446/2 md.) Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir. [...]"

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

4. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevi" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrası:

"Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir."

5. 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesi:

"Bu Kanunun amacı; sürdürülebilir av ve yaban hayatı yönetimi için av ve yaban hayvanlarının doğal yaşam ortamları ile birlikte korunmalarını, geliştirilmelerini, avlanmalarının kontrol altına alınmasını,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

avcılığın düzenlenmesini, av kaynaklarının millî ekonomi açısından faydalı olacak şekilde değerlendirilmesini ve ilgili kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile işbirliğini sağlamaktır.

(Değişik ikinci fıkra: 23/1/2008-5728/505 md.) Bu Kanun av ve yaban hayvanlarını ve yaşama ortamlarını, bunların korunmasını ve geliştirilmesini, av ve yaban hayatı yönetimini, avlakların kurulması, işletilmesi ve işlettilmesini, avcılığın, av turizminin, yaban hayvanlarının üretiminin, ticaretinin düzenlenmesini, toplumun bilinçlendirilmesini, avcılarının eğitimini, av ve yaban hayatına ilişkin suç ve kabahatler ile bunların takibi ve cezalarını kapsar.”

5.1. “Av ve yaban hayvanlarının korunması ve koruma alanları” başlıklı 4’üncü maddesi:

“Yaban hayvanı türleri içinde yer alan ve Bakanlıkça belirlenen av hayvanlarından, korunması gerekenler Merkez Av Komisyonunca, av hayvanlarının dışında kalan yaban hayvanları ile diğer türler gerektiğinde ilgili kuruluşların uygun görüşleri alınarak Bakanlıkça koruma altına alınır. Bu karar Resmî Gazetede yayımlanır. Koruma altına alınan yaban hayvanları avlanamaz. Yaban hayvanları üreme, tüy değiştirme ve göç dönemlerinde rahatsız edilemez, yavru ve yumurtaları toplanamaz, yuvaları dağıtılamaz ve memeliler kış uykusunda rahatsız edilemez. Lüzumu halinde bu yaban hayvanlarının kendilerinden, yavru ve yumurtalarından, korundukları süre içinde faydalanma ve zararlı olanları ile mücadele ve men edilen avlanma usulleri ile geçici olarak avlanma esasları Genel Müdürlükçe tespit edilir.

(Değişik ikinci fıkra: 11/6/2026-7584/22 md.) Koruma altında olmayan yaban hayvanlarının, avlanmanın yasaklandığı yer, gün ve süreler de dâhil olmak üzere; insan sağlığına, çevreye, tarım alanları ile besi, evcil ve yaban hayvanlarına zarar verecek sayıda çoğalmaları veya bulaşıcı hastalık taşıdıklarının tespiti durumunda, Genel Müdürlük teşkilatı görevlilerinin ilgili kuruluşlarla birlikte hazırlayacakları rapor doğrultusunda av ve doğa koruma memurları ve avcılara avlattırılmasına Genel Müdürlükçe izin verilebilir. Bu kapsamda yapılacak avlanmalarda Genel Müdürlüğün izni doğrultusunda, mahallî mülki amirin kararıyla kolluk kuvvetleri de görevlendirilebilir.

Taraf olunan uluslararası sözleşmeler gereğince el konulan veya doğal afetler, çevre sorunları, yaralanma ve sahipsiz kalma gibi nedenlerle bakıma veya tedaviye muhtaç olan av ve yaban hayvanlarının, tekrar doğal yaşama ortamlarına bırakılınca veya yabancı türlerin orijin ülkesine gönderilinceye kadar bakım, tedavi ve rehabilitasyonlarının yapılacağı kurtarma merkezleri kurulur. Bu yerlerin kurulması ve işletilmesine ilişkin esaslar Genel Müdürlükçe hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

Av ve yaban hayvanlarının beslenmesine, barınmasına, üremesine ve korunmasına imkân veren doğal yaşama ortamları zehirlenemez, sulak alanlar kirletilemez, kurutulamaz ve bunların doğal yapıları değiştirilemez.

Yaban hayatı koruma ve geliştirme sahalarında yaban hayatı tahrip edilemez, ekosistem bozulamaz, yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları ile üretme istasyonları dışında da olsa bu sahalar olumsuz etki yapacak tesislere izin verilemez, varsa mevcut tesislerin atıkları arıtılmadan bırakılamaz, onaylanmış plânlarda belirtilen yapı ve tesisler dışında hiçbir yapı ve tesis kurulamaz, irtifak hakkı tesis edilemez. Bu sahalarda Genel Müdürlükçe gerektiğinde ilave yasaklamalar getirilebilir. Bakanlığın uygun görüşü alınmadan diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yasaklama getirilemez.

Yaban hayatı koruma ve geliştirme sahalarındaki kamuya ait açıklıkların ve mevcut olan ağaçların, bitki örtüsünün yanması, her ne sebeple olursa olsun kesilmesi, sökülmesi, boğulması, budanması sonucunda oluşacak açıklıklar ve arazinin düzeltilmesi suretiyle elde edilecek sahalarda işgal edilemez, kullanılamaz, bu yerlere her türlü yapı ve tesis yapılamaz, bu yapı ve tesisler tapuya tescil edilemez. Bu gibi yapı ve tesislere hiçbir kayıt ve şart aranmadan doğrudan doğruya Genel Müdürlükçe el konulur. Bu sahalarda yaban hayatının tahrip olmasına, ekosistemin bozulmasına neden olan olumsuz müdahalelerden dolayı Genel Müdürlükçe yapılacak iyileştirme çalışmalarına ait giderler sebebiyet verenlerden ayrıca tazmin edilir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

(Değişik: 26/2/2014-6527/11 md.) Yaban hayatı koruma ve geliştirme sahalarında mülki alanı bulunan köy tüzel kişiliği, belde belediyeleri, büyükşehir belediyesi bulunan illerdeki ilçe belediyeleri ile koruma hizmeti için iş birliği yapılabilir. Koruma hizmetinin alınmasına ilişkin esas ve usuller Genel Müdürlükçe belirlenir.

Yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları ile üretme istasyonları, orman rejimine giren yerlerde Bakanlıkça, diğer yerlerde Cumhurbaşkanınca tefrik edilir. Bu sahaların ayrılması ve yönetimine ilişkin esas ve usuller Genel Müdürlükçe çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

6. 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu’nun “Amaç” başlıklı 1’inci maddesi:

“Bu Kanunun amacı; üreticilerin bu Kanunda belirtilen riskler nedeniyle uğrayacağı zararların tazmin edilmesini temin etmek üzere, tarım sigortaları uygulamasına ilişkin usûl ve esasların belirlenmesidir.”

6.1. “Kapsam” başlıklı 2’nci maddesi:

“Bu Kanun; Havuzun kuruluşu, Havuz tarafından teminat altına alınacak riskler, Havuzun gelir ve giderleri, prim ve hasar fazlası desteği, sigorta sözleşmeleri, reasürans sağlanması ve sigorta şirketlerinin görev, yetki ve sorumlulukları ile katkı ve katılımlarının esas ve usûllerini kapsar.”

6.2. “Yardım ve borç erteleme” başlıklı 17’nci maddesi:

“Bu Kanun kapsamında, uygulama yılında yer alan riskler için tarım sigortası yaptırmayan üreticiler, 20.6.1977 tarihli ve 2090 sayılı Kanundan yararlanamaz.”

7. 24.10.2005 tarihli ve 25976 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Av ve Yaban Hayvanlarının ve Yaşam Alanlarının Korunması, Zararlılarıyla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’in “Korunma amaçlı av tüfeği taşıma” başlıklı 57’nci maddesi:

“Kırsal alanlarda avlanma gayesi dışında, zararlılarla mücadele kapsamında ve kişilerin kendilerini, bahçelerini, tarlalarını, sürülerini, kovanlarını korumak maksadıyla avlaklarda avcılık belgesi ve avlanma izni olmadan avlanmada kullanılan silâhların taşınması için il müdürlüğü tarafından uygun görülen kişilere, Korunma Amaçlı Av Tüfeği Taşıma Belgesi (Ek - 1) verilir. Ancak, bu belgelerle avlanma yapılmaz.

Korunma Amaçlı Av Tüfeği Taşıma Belgesi ilgili kişinin ruhsatlı tüfeğine istinaden verilir. Korunma Amaçlı Av Tüfeği Taşıma Belgesini alan kişi, tüfek ruhsatına korunma amaçlı av tüfeğini nerede ve hangi amaçla taşıyacağını yazdırır.

18/5/2004 tarihli ve 25466 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan, Merkez Av Komisyonu, İl ve İlçe Av Komisyonlarının Görevleri, Çalışma Esas ve Usullerine Dair Yönetmelik hükümlerine göre kurulan Komisyonca her yıl alınan ve yayımlanan merkez av komisyon kararları hükümleri saklıdır.”

7.1. “Belge verilme şartları” başlıklı 58’inci maddesi:

“Korunma Amaçlı Av Tüfeği Taşıma Belgesi:

a) Sürü sahibi veya çoban olduklarına dair köy ihtiyar heyeti tarafından düzenlenen belgeye,

b) (Değişik:RG-13/9/2023-32308) Arıcılık yapan üreticiler ise bulundukları ilin Tarım ve Orman Bakanlığı İl veya İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden alacakları arıcılık yaptıklarına dair belgeye,

c) Ormanlarda üretim ve istihsal yapan kişilerin, üretim ve istihsal işini yaptıkları işletme müdürlüklerinden alacakları belgeye,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

d) Kişilerin ürünlerini korudukları tarla, bağ ve bahçelerinin mülkiyet belgelerine veya kira sözleşmelerine, İstinaden il müdürlüğü tarafından verilir ve bu belge her yıl il müdürlüğüne vize ettirilir.”

8. 06.07.2025 tarihli ve 32948 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2025-2026 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu Kararı’nın “Bağ ve bahçeleriyle ürünlerini, sürülerini, kendilerini korumak durumunda olanların avlanma amacı dışında av tüfeği taşıma ve köpek bulundurma esasları” başlıklı 17’nci maddesi:

“(1) Ürünlerini ve hayvanlarını korumak için tarla, bağ ve bahçelerinde, arı kovanlarının bulunduğu yerde ve ormanda çalıştıkları için çadır ve barınaklarında, kendilerini korumak amacıyla ruhsatlı yivli veya yivsiz tüfekleri bulunduracaklar, “Av ve Yaban Hayvanlarının ve Yaşam Alanlarının Korunması, Zararlılarıyla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”in 57 nci maddesi kapsamında, ildeki şube müdürlüklerinden Koruma Amaçlı Av Tüfeği Taşıma Belgesi almak zorundadırlar. Ancak bu kişiler yanlarında tek kurşun fişek dışındaki diğer fişekleri bulunduramazlar.

(2) Bu kişiler;

- a) Ürünlerini koruyanların, korudukları tarla, bağ ve bahçelerinin mülkiyet belgeleri veya kira sözleşmelerini,
- b) Arıcılık yapanların, arıcılar birliğinden alacakları arıcılık yaptıklarına ilişkin arıcılık kimlik belgesini,
- c) Çobanların, sürü sahibi çoban veya ücretli çoban olduklarına ilişkin muhtarlıklarından alacakları yazıyı,
- ç) Ormanda istihsal ve/veya bakım çalışmaları işlerinde çalışanların, orman işletmelerinden alacakları yazıyı,

Gerektiğinde ibraz etmek zorundadır.

(3) Yukarıda belirtilen kişiler;

a) Tarla, bağ ve bahçelerinin ekili veya dikili olduğu tarihlerde olmak üzere tarla, bağ, bahçeleri içinde; arı kovanı sahipleri arılarının yanı başındayken, ormanda istihsal yapanlar, ormandaki geceleme yerinde (barınak ve çadırlarında) ruhsatlı tüfeklerini yanlarında bulundurabilirler. Ancak yanlarında ve /veya tüfeklerinde tek kurşun fişek dışında fişeklerin bulundurulması yasaktır. Bu kişilerde, avcılık belgesi ve avlanma izni aranmaz. Yukarıda belirtilen sahalara gidip gelirken tüfekler boş ve kılıfında taşınması zorunludur.

b) Sadece ürünlerine, arılarına veya kendilerine zarar veren veya vermek üzere tarlaya, kovanların bulunduğu alana giren veya kendilerine saldırma ihtimali olan av ve yaban hayvanlarını; ürünlerinden, bağ ve bahçelerinden, arılarından ve kendilerinden ürküterek uzak tutmak için tüfeklerini kullanabilirler. Bu kişiler tarla, bağ ve bahçelerine, arılarına, kendilerine zarar veren yaban domuzu veya diğer av ve yaban hayvanlarını ürkütmek ve uzak tutmak istemelerine rağmen öldürmek mecburiyetinde kalmaları halinde, derhal ildeki şube müdürlüğü veya orman işletme müdürlüklerine veya güvenlik güçlerine haber vermek ve olay tespit tutanağı tutturmak zorundadırlar.

Bu kişiler av ve yaban hayvanlarının zararlarından korunmak için bağ, bahçe ve tarlalarına veya civarına hiçbir surette yakalama tuzakları kuramazlar.

c) Tarla, bağ ve bahçelerine, arılarına, kendilerine zarar verme ihtimali olmadığı halde av ve yaban hayvanlarının avlanması durumunda Kanun gereğince haklarında yasal işlem yapılır.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

[...]"

hüküm ve düzenlemelerini haizdir.

9. 10.08.2022 tarihli ve 31919 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu’nun 2’nci ve 4’üncü maddelerine dayanılarak Tarım ve Orman Bakanlığınca belirlenen Ek-I “Tarım ve Orman Bakanlığınca Belirlenen Yaban Hayvanları Listesi (Memeliler)”nin 129’uncu sırasında bozayı (Ursus arctos) yer almakta olup anılan tür bakımından (IV) numaralı açıklamaya atıf yapılmıştır. Söz konusu açıklamada, 4915 sayılı Kanun’un 4’üncü maddesi çerçevesinde gerektiğinde avına izin verilebileceği belirtilmiş; listenin genel açıklamalarında ise söz konusu istisnalar dışında bu kapsamdaki yaban hayvanlarının Bakanlıkça koruma altında bulunduğu düzenlenmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ ÖZCAN YILDIZ’IN KAMU BAŞDENETÇİSİNE ÖNERİSİ

10. Başvuranın iddiaları, idarenin konu ile ilgili açıklamaları, ilgili mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilerek hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

11. Başvuru, başvuranın bozayı saldırısı sonucu arıcılık faaliyetinde meydana gelen zararın tespit edilerek tazmin edilmesi talebi hakkındadır.

12. Dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerin incelenmesinden; başvuranın kayıtlı olarak arıcılık faaliyetinde bulunduğu, 21.12.2025 tarihinde arılığının bozayı saldırısına uğradığı ve olayı ertesi gün 22.12.2025 tarihinde CİMER üzerinden ilgili idareye bildirdiği, başvuranın bildirim üzerine olay mahallinde inceleme yapılması amacıyla yürütülen süreçte, ilgili Doğa Koruma ve Milli Parklar birimince “sehven iletişim hatası” nedeniyle incelemenin olaydan hemen sonra gerçekleştirilemediği; yerinde incelemenin 23.01.2026 tarihinde yapıldığı ve inceleme sonucunda Arazi İnceleme Tutanağı düzenlendiği görülmüştür.

13. Anılan tutanakta olayın bozayı saldırısından kaynaklandığı ve başvurana ait 20 adet arılı kovanın zarar gördüğü tespit edilmiş; ayrıca arılığın çevresindeki dikenli tel ve çitlerin yaban hayvanlarının geçişini engelleyecek yeterlilikte olmadığı değerlendirilmiştir.

14. Başvuranın 26.01.2026 tarihinde ilgili idareye başvurarak bozayı saldırısı sonucunda meydana gelen zararının bilirkişi marifetiyle güncel piyasa rayıçları üzerinden belirlenmesini ve tespit edilecek zararının tarafına ödenmesini talep ettiği; ilgili Doğa Koruma ve Milli Parklar birimince bünyesinde kovan, çıta, arı ve benzeri zarar kalemlerinin parasal değerini belirleyebilecek uzman personel bulunmadığı gerekçesiyle zarar miktarının belirlenmediği ve başvuranın İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğüne yönlendirildiği, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünce ise olay tarihi ile kendilerine yapılan başvuru arasında 47 günlük süre bulunduğu, bu süreçte Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğünce olay yerinde inceleme yapılarak Arazi İnceleme Tutanağı düzenlendiği ve aradan geçen süre nedeniyle yeniden hasar tespit tutanağı düzenlenmesinin mümkün olmadığı gerekçesiyle talebin karşılanmadığı görülmüştür.

15. Başvuranın bunun üzerine Kurumumuza müracaat ederek, idareler arasındaki yönlendirme ve koordinasyon eksikliği nedeniyle zararının parasal değerinin belirlenmediğini ve zararının karşılanmadığını; 20 adet arılı kovan ve koloninin, toplam 295 adet kabarmış peteğin, bal ve diğer arıcılık ekipmanlarının zarar gördüğünü, ayrıca ilaçlama, besleme ve bakım giderleri ile yeni üretim döneminde elde edeceği bal gelirinden mahrum kaldığını belirterek zararının uzman kişilerce tespit ve tazmin edilmesini talep ettiği anlaşılmıştır.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

16. Kurumumuzca uyuşmazlığın dostane çözüm yoluyla giderilmesi ve başvurunun esasının değerlendirilebilmesi amacıyla ilgili idareden bilgi ve belge talep edilmiş olup idarenin Kurumumuza verdiği cevapta, 23.01.2026 tarihli Arazi İnceleme Tutanağında belirtilen 20 adet arılı kovanda meydana gelen zararın, zararın olduğu yıla ait rayiç birim değerler üzerinden bilirkişi marifetiyle hesaplanabileceğinin açıkça belirtildiği, buna karşılık başvuranın zararının tazmini bakımından TARSİM dışında herhangi bir ödeme mekanizmasının bulunmadığı ve yaban hayvanlarının verdiği zararların idarece karşılanacağına ilişkin açık bir mevzuat hükmü olmadığı gerekçesiyle başkaca işlem yapılmadığı anlaşılmıştır.

17. Bu çerçevede, bozayı saldırısının gerçekleştiği ve başvurana ait 20 adet arılı kovanın saldırı sonucunda zarar gördüğü hususunda taraflar arasında esaslı bir uyuşmazlık bulunmadığı, uyuşmazlığın esas olarak, başvuranın zararının idari aşamada uzman teknik personel ve/veya bilirkişi marifetiyle tespit edilip edilmemesi ile TARSİM kapsamında sigortası bulunmayan başvuranın zararının tazmin edilmesinin mümkün olup olmadığı hususlarında toplandığı anlaşılmıştır. Bu çerçevede, başvurunun idarenin kusursuz sorumluluğu ve fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesi kapsamında değerlendirilmesi gerekmiştir.

18. Anayasa'nın 125'inci maddesinde idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu hükme bağlanmış olup bu hüküm idarenin kamu hukukundan kaynaklanan mali sorumluluğunun anayasal temelini oluşturmaktadır.

19. Anayasa Mahkemesinin idarenin mali sorumluluğuna ilişkin yerleşik yaklaşımında; idarenin kamu hukukundan kaynaklanan mali sorumluluğunun Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrası haricinde bir yasal dayanağı bulunmadığı, özel hukuktan farklı olarak -somut bazı konuları düzenleyen birkaç istisna dışında- idarenin idari nitelikteki işlem ve eylemlerinden doğan zararlara ilişkin mali sorumluluğunu düzenleyen genel bir kanun hükmü bulunmadığı, idarenin kamu hukuku alanından kaynaklanan mali sorumluluğunun çerçevesi ile hüküm ve esaslarının, Anayasa'nın anılan hükmünden yola çıkılmak suretiyle Danıştay içtihatlarıyla belirlendiği, Danıştay içtihatlarına göre idarenin mali sorumluluğunun, kusur sorumluluğu ve kusursuz sorumluluk şeklinde ikiye ayrılmakta; kusursuz sorumluluğun da dayandığı sebebe göre tehlikeli faaliyetler, mesleki risk, sosyal risk ve fedakârlığın denkleştirilmesi biçiminde tasnif edilmekte olduğu, kusur sorumluluğunda idarenin kusurlu bulunması (hizmet kusuru) sorumluluğun temel şartı iken kusursuz sorumluluk hâllerinde idarenin kusuru bulunmasa dahi -diğer şartların gerçekleşmesi kaydıyla- idarenin mali sorumluluğunun söz konusu olabildiği değerlendirmelerine yer verilmiştir (Anayasa Mahkemesi, Recep Tarhan ve Afife Tarhan, B. No: 2014/1546, 02.02.2017, §§ 28-30; Özer Aslankılıç ve diğerleri, B. No: 2021/40471, 13.02.2024, §§ 15-17).

20. Kusursuz sorumluluk ilkelerinden biri olan kamu külfetleri karşısında eşitlik veya fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesi, toplumun genel yararına yönelik bir idari faaliyet veya kamu politikası nedeniyle belirli kişi veya kişilerin toplumun diğer bireylerinden farklı olarak özel ve olağan dışı bir külfete katlanmaları hâlinde, söz konusu külfetin yalnızca bu kişiler üzerinde bırakılmamasını ve meydana gelen özel zararın topluma paylaştırılmasını esas almaktadır.

21. Yaban hayatının korunması, Anayasa'nın çevrenin korunmasına ilişkin hükümleri ile 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu kapsamında toplumun genel yararına yönelik olarak yürütülen bir kamu politikasıdır. Nitekim 4915 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde yaban hayvanlarının Bakanlıkça koruma altına alınmasına ilişkin esaslar düzenlenmiş; bu maddeye dayanılarak Tarım ve Orman Bakanlığınca belirlenen ve 10.08.2022 tarihli ve 31919 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ek-I Yaban Hayvanları Listesi'nin (Memeliler) 129'uncu sırasında bozayı (Ursus arctos) sayılmıştır. Anılan tür bakımından yapılan (IV) numaralı açıklamada, 4915 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi çerçevesinde gerektiğinde avına izin verilebileceği belirtilmiş; listenin genel açıklamalarında ise söz konusu istisnalar dışında bu kapsamdaki yaban hayvanlarının Bakanlıkça koruma altında bulunduğu düzenlenmiştir. Dolayısıyla başvuruya konu olayın meydana geldiği 21.12.2025 tarihinde bozayının, gerektiğinde Kanun'da öngörülen usul

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

çerçevesinde avına izin verilebilmekle birlikte, kural olarak Bakanlıkça koruma altında bulunan bir yaban hayvanı olduğu anlaşılmaktadır.

22. Bu çerçevede, bozayının korunmasına yönelik kamu yararı karşısında belirli bir kişinin toplumun diğer kesimlerinden farklı, özel ve olağan dışı bir zarara katlanması hâlinde, söz konusu zararın bütünüyle ilgili kişi üzerinde bırakılıp bırakılamayacağının kamu külfetleri karşısında eşitlik ve fedakârlığın denkleştirilmesi ilkeleri kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

23. Danıştay 10. Dairesinin 10.11.2020 tarihli ve E.■■■■/■■■■ K.■■■■/■■■■ sayılı kararında, bozayı saldırısı sonucunda bir kişinin hayatını kaybetmesi nedeniyle açılan tam yargı davasında; yaban hayvanlarının korunması kapsamında bozayların koruma altına alınmasının kamu yararına yönelik olduğu, bu kamu yararından kaynaklanan külfetin yalnızca zarar gören kişi üzerinde bırakılmaması gerektiği ve meydana gelen özel nitelikteki zararın kusursuz sorumluluk, diğer ifadeyle fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesi uyarınca tazmin edilmesi gerektiği kabul edilmiştir.

24. Her ne kadar anılan Danıştay kararına konu olayda bozayı saldırısı sonucunda bir kişinin hayatını kaybetmesi söz konusu iken eldeki başvuruda arı kolonileri ve diğer malvarlığı değerlerinin zarar görmesi nedeniyle maddi zarar ileri sürülmekte ise de; Danıştay kararında benimsenen sorumluluk esasının, zararın bedensel veya malvarlıksal niteliğinden ziyade, yaban hayatının korunmasına yönelik kamu yararı karşısında belirli bir kişinin özel ve olağan dışı bir külfete katlanması olgusuna dayandığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle söz konusu kararın somut uyumsuzluk bakımından, aynı maddi olayın birebir emsali olmaktan ziyade, bozayların korunması nedeniyle ortaya çıkan özel zararların hangi kusursuz sorumluluk ilkesi çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koyan üst yargı içtihadı niteliğinde olduğu değerlendirilmiştir.

25. Bu yönüyle, idarenin Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün 29.11.2021 tarihli yazısında atıf yapılan Mersin İdare Mahkemesinin 30.11.2007 tarihli kararından hareketle yaban hayvanlarının verdiği zararlardan idarenin hiçbir koşulda sorumlu tutulamayacağı yönünde kategorik bir sonuca ulaşmasının, bozayı zararlarının fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesi kapsamında değerlendirilebileceğini kabul eden daha sonraki tarihli Danıştay içtihadıyla bağdaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün 29.11.2021 tarihli yazısında 2007 tarihli Mersin İdare Mahkemesi kararına dayanılmış olmasına karşılık, bozayı saldırısından doğan zararın fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini kabul eden Danıştay 10. Dairesinin 10.11.2020 tarihli kararının söz konusu Genel Müdürlük yazısından önce verilmiş olduğu da dikkate alınmıştır.

26. İdarenin başvuranın talebini karşılamamasındaki temel gerekçelerden birinin, tarımsal üreticilerin yaban hayvanı saldırısından kaynaklanan zararlarının TARSİM kapsamında sigortalanabilmesi ve başvuranın TARSİM sigortasının bulunmaması olduğu anlaşılmıştır.

27. Bununla birlikte TARSİM, tarımsal üretimde karşılaşılan belirli risklerin sigorta ilişkisi kapsamında teminat altına alınmasını sağlayan özel bir zarar karşılama mekanizmasıdır. Bir zararın TARSİM kapsamında sigortalanabilir olması ile aynı zararın Anayasa'nın 125'inci maddesi ve idare hukukunun genel sorumluluk esasları çerçevesinde idareye yüklenebilir olup olmadığı birbirinden farklı hukuki meselelerdir.

28. 5363 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, bu Kanun kapsamında uygulama yılında yer alan riskler için tarım sigortası yaptırmayan üreticilerin 20.06.1977 tarihli ve 2090 sayılı Kanun'dan yararlanamayacağı açıkça düzenlenmiştir. Dolayısıyla kanun koyucunun tarım sigortası yaptırılmamasına bağladığı hukuki sonuç, sigortasız üreticinin 2090 sayılı Kanun kapsamında sağlanan yardımlardan yararlanamaması olarak belirlenmiştir. Buna karşılık 5363 sayılı Kanun'da, tarım sigortası yaptırılmamış olmasının Anayasa'nın 125'inci maddesi ile idare hukukunun genel sorumluluk esaslarından kaynaklanabilecek mali sorumluluğu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ortadan kaldıracağına veya sigortasız üreticilerin kusurlu ya da kusursuz sorumluluk esaslarına dayanarak idareden zararlarının giderilmesini talep edemeyeceklerine ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Bu nedenle başvuranın TARSİM sigortasının bulunmaması, TARSİM sistemi kapsamında sigorta tazminatından yararlanmasına engel teşkil etmekle birlikte, idarenin genel mali sorumluluğunun somut olay bakımından ayrıca değerlendirilmesini engelleyen mutlak bir sorumsuzluk nedeni olarak kabul edilmesi mümkün değildir.

29. Nitekim Danıştay kararında ortaya konulan fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesinin, bozayı saldırısı nedeniyle doğrudan arıcılık faaliyetinde meydana gelen malvarlığı zararlarına da uygulanabileceğini ortaya koyan ve mevcut başvuruya maddi olguları önemli ölçüde örtüşen güncel yargı kararlarının bulunduğu tespit edilmiş olup Artvin ili Borçka ilçesinde arıcılık faaliyetinde bulunan bir kişinin arı kolonilerinin 29.04.2024 tarihinde ayı saldırısına uğraması sonucunda 15 arı kolonisinin telef olması üzerine Tarım ve Orman Bakanlığı aleyhine açılan tam yargı davasında, Rize İdare Mahkemesinin 30.12.2025 tarihli ve E. / K. sayılı kararıyla; yaban hayvanlarının korunması kapsamında ayların koruma altında bulunması nedeniyle fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesi kapsamında kişilerin özel nitelikteki zararlarının tazmin edilmesi gerektiği sonucuna ulaşıldığı görülmüştür.

30. Anılan kararda, Sulh Hukuk Mahkemesi aracılığıyla yaptırılan delil tespiti kapsamında düzenlenen bilirkişi raporu esas alınarak telef olan 15 arı kolonisinin rayiç değerinin 247.500,00 TL olduğu belirlenmiş; bunun yanında saldırının Kafkas arılarının bal üretim döneminin başlangıcında meydana geldiğinin İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden alınan teknik bilgiyle ortaya konulması üzerine bilirkişi incelemesi yaptırılmış, koloni başına yıllık ortalama bal üretimi, balın satış fiyatı ve üretim maliyetleri esas alınarak 291.600,00 TL yoksun kalınan kâr hesaplanmıştır. Mahkemece, söz konusu bal gelirinin salt ihtimale dayanan bir beklenti olmaktan çıkarak gerçekleşmesi muhakkak bir kazanç niteliğine ulaştığı kabul edilmiş ve koloni bedeli ile yoksun kalınan kâr toplamı olan 539.100,00 TL'nin idareye başvuru tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte Tarım ve Orman Bakanlığınca ödenmesine karar verilmiştir.

31. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından anılan karara karşı yapılan istinaf başvurusunda; davacının koruma amaçlı av tüfeği taşıma belgesi almadığı, TARSİM sigortası yaptırmadığı ve riskli bölgede arıcılık faaliyeti yürütürken gerekli kişisel koruma tedbirlerini almadığı, bu hususların zararın meydana gelmesinde asli etken olduğu ileri sürülmüş; Samsun Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesinin 07/07/2026 tarihli kararıyla ise ilk derece mahkemesi kararı ve dayandığı gerekçe usul ve hukuka uygun bulunarak Bakanlığın istinaf başvurusu 2577 sayılı Kanun'un 45'inci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca kesin olarak reddedilmiştir.

32. Söz konusu karar somut başvuru bakımından özel önem taşımaktadır. Zira anılan uyuşmazlıkta da mevcut başvuruda olduğu gibi ayı saldırısı sonucunda arı kolonilerinin telef olması nedeniyle malvarlığı zararı ve bal üretiminden yoksun kalınan kâr ileri sürülmüş; ayrıca Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından mevcut dosyada ileri sürülen TARSİM sigortasının bulunmaması ve gerekli koruyucu tedbirlerin alınmamış olması yönündeki savunmalar benzer şekilde dile getirilmiş; buna rağmen tazmin sorumluluğunu kabul eden ilk derece mahkemesi kararı istinaf mercii tarafından usul ve hukuka uygun bulunmuştur.

33. Dolayısıyla Danıştay 10. Dairesinin yukarıda açıklanan kararı, bozayıların korunmasından doğan özel ve olağan dışı zararlar bakımından uygulanabilecek kusursuz sorumluluk ilkesini ortaya koymakta; Rize İdare Mahkemesi ve Samsun Bölge İdare Mahkemesi kararları ise söz konusu ilkenin, somut başvuruya aynı türden olan arı kolonilerinin ve bunlardan elde edilecek gelirin zarar görmesi şeklindeki malvarlığı zararına uygulanabileceğini göstermektedir.

34. Bu itibarla, idarenin yalnızca TARSİM dışında özel bir kanuni ödeme mekanizmasının bulunmamasından hareketle başvuranın tazmin talebinin hukuken mümkün olmadığı yönündeki

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

değerlendirmesinin, Anayasa'nın 125'inci maddesi ile idarenin kusursuz sorumluluğuna ilişkin genel ilkeler ve güncel yargısal yaklaşım karşısında yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

35. Diğer taraftan 23.01.2026 tarihli Arazi İnceleme Tutanağında, başvuranın arılığının çevresindeki dikenli tel ve çitlerin yaban hayvanlarının geçişini engelleyecek yeterlilikte olmadığına ilişkin tespitin de değerlendirme dışı bırakılması mümkün değildir.

36. Başvuran tarafından alınan veya alınmayan koruyucu tedbirlerin zararın meydana gelmesine veya artmasına somut bir etkisinin bulunup bulunmadığının ve bulunması hâlinde bunun tazmin edilecek zarar üzerindeki etkisinin, olayın bütün özellikleri ve teknik veriler dikkate alınarak ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, koruma tedbirlerinin yetersiz olduğuna ilişkin genel bir tespitin, başvuranın davranışı ile zararın meydana gelmesi veya artması arasında somut bir nedensellik değerlendirmesi yapılmaksızın, zararın hiç tespit edilmemesine veya tazmin talebinin kategorik olarak reddedilmesine tek başına gerekçe oluşturamayacağı açıktır.

37. Diğer taraftan, 2025-2026 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu Kararı'nın 17'nci maddesinde, arı kovanlarının bulunduğu yerde kendilerini ve ürünlerini korumak amacıyla ruhsatlı tüfek bulunduracak kişilerin Korunma Amaçlı Av Tüfeği Taşıma Belgesi almaları gerektiği ve belirlenen şartlar altında zarar veren yaban hayvanlarını ürkütürerek uzaklaştırmak amacıyla tüfeklerini kullanabilecekleri düzenlenmiştir. Bununla birlikte anılan düzenlemenin her arıcının korunma amacıyla tüfek edinmesini veya Korunma Amaçlı Av Tüfeği Taşıma Belgesi almasını zorunlu tutmadığı; ruhsatlı tüfek bulundurmak isteyen kişiler bakımından uyulması gereken usul ve esasları belirlediği anlaşılmaktadır. Bu nedenle başvuranın söz konusu belgeyi almamış olması, tek başına zararın meydana gelmesinden sorumlu tutulmasını veya idarenin mali sorumluluğunun değerlendirme dışı bırakılmasını gerektiren bir neden olarak kabul edilemez.

38. Nitekim mevcut başvuruyla benzer nitelikteki Rize İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunda da Bakanlık, zarar gören kişinin koruma amaçlı av tüfeği taşıma belgesi edinmediğini ve gerekli kişisel önlemleri almadığını ileri sürmüştü; ancak bu hususlar tazmin sorumluluğunu kabul eden kararın kaldırılması için yeterli görülmemiştir.

39. Somut olayda zarar miktarının teknik olarak belirlenmesinin mümkün olduğu da bizzat idarenin Kurumumuza verdiği cevapla ortaya konulmuştur. İdare, 23.01.2026 tarihli Arazi İnceleme Tutanağında belirtilen 20 adet arılı kovanda meydana gelen zararın, zararın meydana geldiği döneme ilişkin rayiç birim değerler üzerinden bilirkişi marifetiyle hesaplanabileceğini açıkça ifade etmiştir.

40. Bu durumda, başvuranın yalnızca zarar tespitini değil aynı zamanda zararının ödenmesini talep etmiş ve talebinin karşılanmaması hâlinde yargı yoluna başvuracağını belirtmiş olmasının, idarenin başvuruyu esas yönünden incelememesine gerekçe teşkil edemeyeceği değerlendirilmiştir. Kişinin uğradığını ileri sürdüğü zararın idari yoldan giderilmesini istemesi ve talebinin karşılanmaması hâlinde yargı yoluna başvuracağını bildirmesi, idarenin başvuruyu somut olayın özellikleri ve uygulanabilir hukuk kuralları çerçevesinde inceleyerek gerekçeli bir idari sonuca ulaştırma yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır.

41. Başvuranın zararının kapsamı bakımından; bozayı saldırısı nedeniyle zarar gördüğü idarece tespit edilen 20 adet arılı kovan ile bu kovanlardaki arı kolonilerinin, mevcut bilgi ve belgelerle varlığı ve zararlar bağlantısı doğrulanabilen kabarmış petek, bal, kovan parçaları ve diğer arıcılık ekipmanlarının zararın meydana geldiği döneme ilişkin rayiç değerlerinin, arıcılık konusunda uzman teknik personel ve/veya bilirkişi marifetiyle belirlenmesi mümkündür.

42. Başvuranın ilaçlama, besleme ve bakım giderleri ile yoksun kalınan bal geliri yönünden ileri sürdüğü zararların ise saldırıyla nedensellik bağı ve zararın gerçekleşme derecesi bakımından ayrıca teknik değerlendirmeye tabi tutulması gerekmektedir. Özellikle yoksun kalınan kâr bakımından saldırının gerçekleştiği tarih, bölgedeki bal üretim dönemi, arı ırkı, kolonilerin saldırı tarihindeki durumu, koloni

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

başına ortalama bal verimi, üretim maliyetleri ve ilgili dönemdeki satış fiyatları gibi nesnel veriler dikkate alınarak söz konusu kazanç kaybının varsayımsal bir beklenti mi yoksa gerçekleşmesi makul ölçüde kesin bir zarar mı olduğu ortaya konulmalıdır.

43. Nitekim Rize İdare Mahkemesi kararında da yoksun kalınan kâr doğrudan varsayımsal olarak kabul edilmemiş; ilgili İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden bal yapma dönemine ilişkin teknik bilgi alınmış ve bilirkişi incelemesi sonucunda üretim miktarı, satış fiyatı ile üretim maliyetleri esas alınarak gerçekleşmesi muhakkak görülen kazanç kaybı hesaplanmıştır. Somut olayda da aynı şekilde, yalnızca objektif biçimde ortaya konulabilen zarar kalemlerinin tazmin hesabına dâhil edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

44. Tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde;

44.1. Başvuruya konu bozayı saldırısının gerçekleştiği ve başvurana ait 20 adet arılı kovanın zarar gördüğü hususunun idarece düzenlenen 23.01.2026 tarihli Arazi İnceleme Tutanağıyla ortaya konulduğu; saldırının gerçekleştiği tarihte bozayının Bakanlıkça koruma altında bulunan ve ancak 4915 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi çerçevesinde gerektiğinde avlanmasına izin verilebilen yaban hayvanları arasında olduğu; zararın parasal miktarının bilirkişi marifetiyle hesaplanabileceğinin idarenin Kurumumuza verdiği cevapta da kabul edildiği,

44.2. Buna karşın, idarece TARSİM sigortasının bulunmaması ve özel mevzuatta yaban hayvanlarının verdiği zararların idarece ödeneceğine ilişkin açık bir hüküm yer almaması gerekçeleriyle başvuranın tazmin talebinin idarenin genel mali sorumluluğu ve kusursuz sorumluluk ilkeleri yönünden esaslı bir değerlendirmeye tabi tutulmadığı, ancak Danıştay 10. Dairesinin E. / K. sayılı kararında, bozayların korunmasından kaynaklanan özel ve olağan dışı zararların denkleştirilmesi ilkesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinin kabul edildiği, aynı ilkenin ayı saldırısı nedeniyle arı kolonilerinin ve bunlardan elde edilecek bal gelirinin zarar görmesine ilişkin malvarlığı zararına uygulanabileceği ise Rize İdare Mahkemesinin 30/12/2025 tarihli ve E. / K. sayılı kararıyla ortaya konulduğu ve bu kararın Samsun Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesince 07/07/2026 tarihinde kesin olarak usul ve hukuka uygun bulunduğu, anılan istinaf incelemesinde Tarım ve Orman Bakanlığınca TARSİM sigortasının bulunmaması ve gerekli kişisel koruma tedbirlerinin alınmaması yönündeki savunmaların ileri sürülmüş olması karşısında, söz konusu hususların idarenin tazmin sorumluluğunun varlığının incelenmesini bütünüyle engelleyen mutlak sorumsuzluk nedenleri olarak kabul edilmesinin güncel yargısal yaklaşım ile bağdaşmadığı,

44.3. Bununla birlikte başvuranın koruyucu tedbirlerinin yeterliliği ile bu hususun zararın meydana gelmesine veya artmasına somut etkisinin bulunup bulunmadığının teknik olarak ayrıca değerlendirilmesi; varsa zarar görenin davranışının tazmin edilecek zarar üzerindeki etkisinin de göz önünde bulundurulması gerektiği değerlendirilmiştir.

45. Bu itibarla; başvuranın bozayı saldırısı nedeniyle uğradığı zararın, 23.01.2026 tarihli Arazi İnceleme Tutanağı ve dosya kapsamındaki diğer bilgi ve belgeler esas alınarak, ilgili Doğa Koruma ve Milli Parklar birimleri ile İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlükleri arasında gerekli koordinasyon sağlanmak suretiyle, konusunda uzman teknik personel ve/veya bilirkişi marifetiyle zararın meydana geldiği döneme ilişkin rayiç değerler üzerinden tespit edilmesi; yoksun kalınan kâr ve diğer zarar kalemlerinin saldırıyla nedensellik bağı ve gerçekleşme derecesinin objektif teknik verilerle ortaya konulması; başvuranın aldığı veya almadığı koruyucu tedbirlerin zararın meydana gelmesine veya artmasına somut etkisinin bulunup bulunmadığının ve varsa bu etkinin tazmin edilecek zarar üzerindeki sonucunun ayrıca değerlendirilmesi ve bu şekilde belirlenen zarar yönünden başvuranın tazmin talebinin Anayasa'nın 125'inci maddesi, idarenin kusursuz sorumluluğu ve fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesi ile konuya ilişkin güncel yargı içtihatları birlikte gözetilerek yeniden değerlendirilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

46. İyi yönetim ilkelerine, 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "*İyi yönetim ilkeleri*" başlıklı 6'ncı maddesinde yer verilmiştir.

47. İyi yönetim ilkeleri yönünden yapılan değerlendirmede; başvuranın bozayı saldırısını olayın hemen ertesi günü idareye bildirmesine rağmen idarenin kendi işleyişinden kaynaklanan iletişim hatası nedeniyle yerinde incelemenin ancak 23.01.2026 tarihinde gerçekleştirilebildiği, sonrasında başvuranın zarar tespiti amacıyla başka bir idari birime yönlendirildiği, yönlendirildiği birim tarafından ise aradan geçen sürenin gerekçe gösterilerek talebinin karşılanmadığı görülmüştür. Bu itibarla, başvuranın süresinde idareye müracaat etmiş olmasına rağmen idarenin kendi işleyişinden kaynaklanan gecikmenin olumsuz sonuçlarının başvurana yüklenmesinin "*makul sürede karar verme*" ve "*hesap verilebilirlik*" ilkeleriyle bağdaşmadığı değerlendirilmiştir.

48. Bunun yanında, idarenin başvuranın zararının bilirkişi marifetiyle rayiç değerler üzerinden hesaplanabileceğini kabul etmesine rağmen, tazmin talebini yalnızca TARSİM dışında özel bir ödeme mekanizmasının ve yaban hayvanlarının verdiği zararların tazminine ilişkin açık bir mevzuat hükmünün bulunmadığı gerekçesiyle sonuçlandırdığı; Anayasa'nın 125'inci maddesinden kaynaklanan idarenin genel mali sorumluluğu, kusursuz sorumluluk ve fedakârlığın denkleştirilmesi ilkeleri ile konuya ilişkin güncel yargı içtihatlarını değerlendirmede anlaşılmıştır. Bu nedenle idarenin başvuruyu uyuşmazlığın bütün hukuki yönlerini kapsayacak şekilde ele almadığı ve verdiği cevabın başvuranın talebini karşılamaya yeterli bir gerekçe içermediği değerlendirilmiş olup, bu durumun "*kanunlara uygunluk*" ve "*kararların gerekçeli olması*" iyi yönetim ilkelerinin gerekleriyle bağdaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

49. Bu çerçevede idarenin bundan sonraki işlemlerinde, Yönetmeliğin 6'ncı maddesinde yer verilen "*kanunlara uygunluk*", "*hesap verilebilirlik*", "*makul sürede karar verme*" ve "*kararların gerekçeli olması*" ilkelerine uygun hareket etmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

50. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun 21'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, tavsiye kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis edilmez veya eylemde bulunulmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlayacak olup (varsa) dava açma süresinden arta kalan sürede yetkili ve görevli mahkemelerde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE,**

Başvuranın bozayı saldırısı nedeniyle uğradığı zararın, 23.01.2026 tarihli Arazi İnceleme Tutanağı ve dosya kapsamındaki diğer bilgi ve belgeler esas alınarak, ilgili Doğa Koruma ve Milli Parklar birimleri ile İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlükleri arasında gerekli koordinasyon sağlanmak suretiyle, konusunda uzman teknik personel ve/veya bilirkişi marifetiyle zararın meydana geldiği döneme ilişkin rayiç değerler üzerinden tespit edilmesi; yoksun kalan kâr ve diğer zarar kalemlerinin saldırıyla nedensellik bağı ve gerçekleşme derecesinin objektif teknik verilerle ortaya konulması; başvuranın aldığı veya almadığı koruyucu tedbirlerin zararın meydana gelmesine veya artmasına somut etkisinin bulunup bulunmadığının ve varsa bu etkinin tazmin edilecek zarar üzerindeki sonucunun ayrıca değerlendirilmesi ve bu şekilde belirlenen zarar yönünden başvuranın tazmin talebinin Anayasa'nın 125'inci maddesi, idarenin kusursuz sorumluluğu ve fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesi ile konuya ilişkin güncel yargı içtihatları birlikte gözetilerek yeniden değerlendirilmesi hususunda **TARIM VE ORMAN BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

6328 sayılı Kanun'un 20'nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, idare tarafından bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın **BAŞVURANA** ve **TARIM VE ORMAN BAKANLIĞINA** tebliğine;

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

Mehmet AKARCA
Kamu Başdenetçisi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.